

Maria Grabowska

Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza

Biuletyn Polonistyczny 19/4 (62), 36-41

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

do Biblioteki IBL, obszernie traktujący o życiu i twórczości Chełmickiego.

W r. 1974 zbiory biblioteczne wzbogaciły się o bardzo cenne pozycje epistolarne ofiarowane przez Jarosława Iwaszkiewicza: 80 listów Czesława Miłosza do ofiarodawcy, z lat 1930-1949, 1972 i nie datowanych - potężny blok korespondencyjny obrazujący długoletnie kontakty obu pisarzy (Rps. Zb.Wł. 169/1); 3 listy Stanisława Ignacego Witkiewicza do ofiarodawcy, z lat 1921-1923 (Rps. Zb.Wł. 170); 9 listów prof. Ernesta Roberta Curtiusa do ofiarodawcy z lat 1927-1930 i nie datowanych (Rps. Zb.Wł. 171).

¹ Pierwszy spośród większych zespołów pozyskanych do zbiorów Biblioteki IBL (rękopisy z Archiwum Towarzystwa Literatów i Dziennikarzy Polskich) został opisany przez kustosa Irminę Śliwińską w "Biuletynie Polonistycznym", z. 6 (1959).

² Część pracy Jerzego Gombrowicza, zatytułowana "Mój brat Witold i nasi przodkowie", ukazała się w "Miesięczniku Literackim" 1972, nr 3, przygotowana do druku przez Edwarda Ruzewicza.

³ Spośród nich ukazały się drukiem tylko listy Tadeusza Boya-Żeleńskiego (w tomie: Tadeusz Boy-Żeleński, "Listy", Warszawa 1972).

Mgr Zofia Dernałowicz
kustosz Biblioteki
Instytutu Badań Literackich

TOWARZYSTWO LITERACKIE IM. ADAMA MICKIEWICZA

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI OD STYCZNIA 1975 DO CZERWCA 1976¹

8 maja 1976 r. minęło pięćdziesiąt lat od chwili powstania Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Po okupacyjnej przerwie, kiedy to działalność Towarzystwa ograniczała się do kameralnych spotkań naukowych, dawni jego członkowie oraz nowi - poloniści i miłośnicy literatury - podjęli prace na szerszą skalę. Inicjatorem I Zjazdu Towarzystwa - we wrześniu 1946 r. - był prof. Julian Krzyżanowski, który w ciągu następnych trzydziestu lat - aż do śmierci - kierował pracami stowarzyszenia jako jego prezes. Do ostatnich miesięcy życia

czynnie uczestniczył w działalności Towarzystwa, służąc radą, pomocą, wspierając poczynania Zarządu Głównego swym wysokim autorytetem².

x

Zadania stojące przed Towarzystwem Literackim im. Adama Mickiewicza są poważne i trudne. Wśród nich na plan pierwszy wysuwają się w omawianym okresie działalności rozpoczęte w styczniu 1975 r. prace nad przygotowaniem I Ogólnopolskiego Sejmiku Polonistycznego, uwieńczone pomyślnymi wynikami³. Sejmik zapoczątkował ogólnokrajową dyskusję merytoryczną nad programem przyszłej 10-letniej szkoły ogólnokształcącej, stworzył możliwości wymiany poglądów między polonistami wszystkich szczebli nauczania, stał się precedensem praktyki zgłaszania propozycji zmian, poprawek, udoskonaleń programu szkolnego.

Przygotowania do Sejmiku, a następnie obrady polonistów w Piotrkowie Trybunalskim w lutym 1976 r., z udziałem ministra oświaty i wychowania, Jerzego Kuberskiego, który objął protektorat nad tą imprezą, dyskusja posejmikowa wreszcie - zaktywizowały członków Towarzystwa, zintegrowały nauczycieli-polonistów wszystkich stopni nauczania i działaczy oświatowych wokół doniosłej sprawy przyszłego kształtu programu języka polskiego w szkole 10-letniej. Jako kontynuację dyskusji nad programem Towarzystwo zaplanowało akcję spotkań "okrągłego stołu", w których uczestniczyć będą nauczyciele-poloniści szkół średnich i wyższych, pracownicy naukowci, działacze kulturalni - w celu przedyskutowania treści i metod nauczania języka i literatury ojczystej, nowych dziedzin i zadań w nauce o literaturze i kulturze, kształtu współczesnego wychowania humanistycznego.

Sprawy te wymieniamy w niniejszej informacji na pierwszym miejscu, gdyż w omawianym okresie one właśnie wysunęły się na czoło w działalności Towarzystwa: w okresie od lutego do maja 1976 r. odbywały się spotkania i dyskusje poświęcone sprawom programu nauczania języka polskiego. I tak, 29 lutego odbyło się zebranie w Gdańskim Oddziale Towarzystwa, z wypowiedziami i referatami: prof. A. Bukowskiego, dr dr J. Bachórza, R. Pawłowskiej i D. Żebrowskiej oraz mgr K. Kujawskiej.

W Oddziale Warszawskim toczyła się dyskusja - poprzedzona sześcioma krótkimi recenzjami przygotowanymi przez nauczycieli - na temat kształtu wydawniczego lektur szkolnych; uczestniczyli w niej m.in. przedstawiciele wydawnictw zainteresowanych tą problematyką; jesienią tego roku Oddział Warszawski przewiduje dyskusję dotyczącą podręczników szkolnych. 3 marca obradował Wojewódzki Sejmik Polonistyczny w Siedlcach, zaś 30 maja - Wojewódzki Sejmik Polonistyczny w Łomży, oba pod egidą Towarzystwa; ogłoszono na nich 12 krótkich referatów, których autorami byli przedstawiciele Kuratorium Oświaty i Wychowania w Łomży, Instytutu Kształcenia Nauczycieli w Białymstoku, pracownicy naukowcy Instytutu Literatury Polskiej UW oraz Instytutu Badań Literackich PAN. W ośmiu oddziałach odbyły się posejmikowe zebrania sprawozdawcze i dyskusyjne; jesienią rb. planowane są dalsze zebrania, w innych oddziałach, dotyczące problematyki programu języka polskiego w szkole i kształtu pomocy naukowych: lektur, podręczników, wypisów.

Poprzednio zamieszczona w BP informacja o działalności Towarzystwa⁴ kończyła się relacją ze Statutowego Zjazdu Delegatów (październik 1974 r.) w Słupsku, połączonego z naukową sesją folklorystyczną. Materiały z tej sesji opublikowane zostały częściowo w X tomie "Rocznika" Towarzystwa. Tom XI poświęcony będzie twórczości Aleksandra Fredry, w 100 rocznicę śmierci pisarza. Na treść tego tomu złożą się artykuły, których część - w postaci referatów i prelekcji - zostanie ogłoszona w czasie Sesji Fredrowskiej we wrześniu rb. w Rzeszowie. Sesja ta będzie towarzyszyła Statutowemu Zjazdowi Delegatów 1976. Zarówno Zjazd, jak Sesję przygotowuje prężny i aktywny Oddział Rzeszowski Towarzystwa, w 20 rocznicę swego powstania.

Wspomnieć trzeba, że w październiku 1975 r. odbyła się okolicznościowa sesja jubileuszowa w 25 rocznicę istnienia zasłużonego Oddziału Olsztyńskiego Towarzystwa, któremu przez długi czas przewodniczyła mgr Jadwiga Lindner. Sesja ta połączona była z naradą prezesów oddziałów, poświęconą w głównej mierze dyskusji nad przygotowaniem do Sejmiku piotrkowskiego. Narada stała się też okazją do wręczenia długoletniemu wiceprezesowi Towarzystwa prof. drowi Eugeniuszowi Sawrymowiczowi ofiarowanego mu IX tomu "Rocznika", w całości poświęconego problematyce Romantyzmu.

Obok "starych" już i bardzo aktywnych oddziałów, jak przede wszystkim wymienione wyżej: Olsztyński i Rzeszowski, a także Warszawski, Częstochowski i parę innych, wspomnieć trzeba również o "młodym" Oddziale Sosnowieckim (powstałym w r. 1976), którego działalność cechuje rozmach i różnorodność form. Tu także należy podkreślić, że od ostatniej informacji zamieszczonej w BP liczba oddziałów Towarzystwa wzrosła z 29 do 32, a Oddział 33 (w Zamościu) jest w stadium organizacji. Tendencja do tworzenia nowych oddziałów jest dowodem żywotności i społecznej akceptacji dotychczasowych form działalności Towarzystwa.

Ok. 1250 członków naszej instytucji - to przede wszystkim nauczyciele-poloniści różnych szczebli kształcenia. Stąd waga i znaczenie zebrań, na których wygłaszane są dla węższego grona słuchaczy prelekcje naukowe, a także szeroko prowadzona akcja odczytowa o charakterze popularyzacyjnym, przeznaczona dla szerszego grona odbiorców (m.in. młodzieży). Liczba odczytów stale wzrasta: rekordowy pod tym względem był rok 1975, kiedy to w różnych oddziałach wygłoszono łącznie 307 odczytów (dla porównania: w r. 1970 - 180, w 1974 - 230). Tylko w pierwszym półroczu 1976 wygłoszono w oddziałach 136 odczytów, niektóre z nich w ramach sesji naukowych czy popularnonaukowych.

W r. 1975 kontynuowane były sesje związane z XXX-leciem Polski Ludowej (Białystok, Piotrków Trybunalski - z sesjami wyjazdowymi do Tomaszowa i Radomska, Sosnowiec). Niektóre oddziały organizowały sesje poświęcone poszczególnym pisarzom i problemom; m.in. w r. 1975 - J. Conradowi (Elbląg, Sosnowiec), A. Mickiewiczowi (Jarosław), J. Przybosiowi (wspólna sesja cieszyńsko-sosnowiecka w Cieszynie), S. Żeromskiemu (Opole, Rzeszów); w r. 1976 - A. Grzymale-Siedleckiemu (Bydgoszcz), A. Fredrze (Opole), nauczaniu ortografii w szkole (Wrocław).

Niektóre oddziały zainicjowały też nowe formy akcji odczytowej, układając prelekcje w ciągi tematyczne. I tak, Oddział w Sosnowcu zorganizował następujące cykle: "Syntezy i interpretacje" (12 prelekcji dyskusyjnych); "Polska literatura współczesna" (12 wykładów w Pałacu Młodzieży w Katowicach); "Synteza historycznoliteracka" (6 wykładów). Wykłady te odbywały się w odstępach cotygodniowych i gromadziły bardzo

wielu słuchaczy. W Katowicach zorganizowano również symposium pt. "50-lecie tradycji oświatowej w Katowicach". W r. 1976 w Sosnowcu zorganizowano m.in. cykl wykładów dla maturzystów, zaś w Rzeszowie ciąg wykładów i seminariów przeznaczonych dla młodzieży przygotowującej się do Olimpiady Literatury i Języka Polskiego (10 spotkań).

"Rocznik" Towarzystwa obchodzi w r. 1976 mały jubileusz: w roku tym ukazał się bowiem jego tom X (pod stałą redakcją dra Stanisława Świrki), a prace przygotowawcze do wydania tomu XI są znacznie zaawansowane - jesienią zostanie on oddany do druku. Tom XII ma być poświęcony problemom metodologicznym i nowym kierunkom badań literackich, a XIII - problematyce literatury romantycznej. Powołany w styczniu 1975 r. Komitet Redakcyjny "Rocznika" (pod przewodnictwem doc. dra hab. Zbigniewa Golińskiego) opracowuje tematykę poszczególnych tomów pisma i wspiera redakcję konsultacjami naukowymi.

Prace wydawnicze Towarzystwa nie ograniczają się jednak tylko do edycji "Rocznika". Wprawdzie w r. 1976 nie udało się zrealizować planu wydawniczego serii Biblioteka Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza, lecz na rok 1977 przygotowuje się publikację książki M. Masłowskiego poświęconej analizie inscenizacji wielkiego repertuaru romantycznego w teatrach polskich do drugiej wojny światowej. Z innych prac wydawniczych Towarzystwa wymienić należy: cztery tomiki referatów i materiałów na I Ogólnopolski Sejmik Polonistyczny; "Komunikaty Naukowe" Oddziału Częstochowskiego (zeszyty XXXI i XXXII); wydanie metodą małej poligrafii przez Oddział w Olsztynie - na użytek wewnętrzny - referatów: prof. dra E. Sawrymowicza "Uwagi na marginesie pracy nad nową edycją listów Mickiewicza" oraz mgra J. Skrobotana "25 lat działalności Oddziału Olsztyńskiego Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza w służbie szkoły i nauczyciela". Oddział Warszawski wraz z Państwowym Instytutem Wydawniczym opublikował druk bibliofilski dedykowany prof. dr Zofii Szymdtowej: "Erazm z Rotterdamu: » List do króla Zygmunta I « ", zaś Oddział w Przemyślu w najbliższym czasie złoży do druku tom III książki poświęconej kulturze i literaturze swego regionu.

Podjęto również próby bliższej i bardziej konkretnej niż dotychczas

współpracy Towarzystwa z czasopismem "Polonistyka". Sprawa ta dyskutowana była parokrotnie na zebraniach Prezydium Zarządu, z udziałem redaktorów "Polonistyki". Decyzja ta jest wyrazem pragnienia szerszego i konkretniejszego włączenia się Towarzystwa do prac związanych z redagowaniem periodyku przeznaczanego głównie dla nauczycieli-polonistów.

W sprawozdaniu przedstawionym na plenarnym zebraniu Zarządu Głównego zostały sformułowane zadania stojące przed Towarzystwem w najbliższych latach. Wśród nich postuluje się - oprócz zadań wymienionych wyżej - podjęcie prac nad przygotowaniem księgi na 100-lecie istnienia Towarzystwa. Opracowanie takiej księgi, której wstępna wersja już powstała, oparte być musi na wszechstronnym zbadaniu materiałów archiwalnych, które częściowo znajdują się w Związku Radzieckim.

¹ Zob. BP, z. 1/1975 (55), s. 178-184.

² Artykuł poświęcony pamięci prof. dra Juliana Krzyżanowskiego ukaże się w następnym zeszycie BP.

³ Por. szczegółową informację o Sejmiku, pióra J.W. Podgórskiego, w niniejszym zeszycie BP, s. 1-13.

⁴ Por. przyp. 1.

Dr Maria Grabowska
sekretarz Zarządu Głównego
Towarzystwa Literackiego
im. Adama Mickiewicza

Z DZIAŁALNOŚCI MUZEUM LITERATURY IM. ADAMA MICKIEWICZA W WARSZAWIE (1974-1976)

Warszawskie Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza dawno już uzyskało rangę ogólnopolską i - choć nieoficjalnie - pełni rolę wiodącą pośród innych muzeów tego typu w Polsce. Rangę tę zawdzięcza nie tylko wielostronności i rozmiarom swych zbiorów (jako jedyne gromadzi materiały, które dotyczą całości literatury polskiej, podczas gdy inne tego typu placówki mają charakter biograficzno-literacki lub regionalny), ale również pełnym inicjatywy poszukiwaniom coraz doskonalszych form